

УДК 725.57

ОСОБЛИВОСТІ ПЛАНУВАЛЬНИХ РІШЕНЬ ДИТЯЧИХ ДОШКІЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

В. П. Ковальський, Г. І. Лисій

У проектуванні дошкільних установ потрібно враховувати кількість і вікові групи дітей, що регулюється положенням про відповідний дошкільний заклад і визначається за демографічними даними будівельного регіону.

Розглянуто особливості проектування дитячих дошкільних закладів. Визначено основні планувальні закономірності побудови архітектурної форми та прийоми, які використовують під час проектування, реконструкції дитячих дошкільних закладів. Викладено основні планувальні та об'ємно-планувальні вимоги та положення до проектування дитячих дошкільних закладів.

Ключові слова: дитячі дошкільні заклади, об'ємно-планувальні рішення.

ОСОБЕННОСТИ ПЛАНИРОВОЧНЫХ РЕШЕНИЙ ДЕТСКИХ ДОШКОЛЬНЫХ УЧРЕЖДЕНИЙ

В. П. Ковальский, Г. И. Лысий

В проектировании дошкольных учреждений нужно учитывать количество и возрастные группы детей, что регулируется положением о соответствующем дошкольном учреждении и определяется по демографическим данным строительного региона.

Рассмотрены особенности проектирования детских дошкольных учреждений. Определены основные планировочные закономерности построения архитектурной формы и приемы, которые используют при проектировании, реконструкции детских дошкольных учреждений. Изложены основные планировочные и объемно-планировочные требования и положения к проектированию детских дошкольных учреждений.

Ключевые слова: детских дошкольных учреждений, объемно-планировочные решения.

FEATURES PLANNING DECISIONS OF PRE-SCHOOL EDUCATIONAL INSTITUTION

V. Kovalskiy, I. Lysiy

In designing school services must take into account the number and ages of children covered by the relevant provisions of preschool and defined demographic construction area.

This article discusses the features of designing of children's preschool. The main planning patterns of the architectural for mand a number of targeted practices that use din the design, reconstruction of preschool. The basic planning and space-planning requirements for the design and provision of pre-school.

Keywords: pre-school institutions, space-planning decisions.

Вступ

Втіленні в архітектурі системи ідей, узагальнені погляди на життя та його закономірності належать до важливих засобів утвердження особистості дитини. Велику частину свого уже свідомого формуючого особистість життя дитина проводить у дитячих дошкільних закладах, і тому важливо, яким буде це середовище.

Візуальне сприйняття архітектури дорослими і дітьми докорінно відрізняється. При цьому архітектор, створюючи просторове середовище, близьке дитині за кольором, масштабом, формою, покликане втілити всі вимоги психологів і педагогів в галузі дитячого сприйняття. Це оточення повинно бути зрозумілим і цікавим дитині, нести в собі інформативні і естетичні властивості.

Метою роботи є виявлення, вивчення і розкриття об'ємно-планувальних рішень дитячих дошкільних закладів.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні питання:

1. Проаналізувати основні типи будівництва дитячих дошкільних закладів.
2. Розкрити об'ємно-планувальних рішень дитячих дошкільних закладів.

Об'єктом роботи є дитячі дошкільні заклади.

Предмет даної роботи є планувальні рішення дитячих дошкільних закладів.

Основна частина

Сьогодні питання вдосконалення якості дитячих дошкільних закладів є надзвичайно актуальним та опрацьованим і вже існують традиційні погляди на естетичні, психологічні, соціологічні, економічні та інші аспекти проблеми. Дослідження вітчизняної та закордонної проектно-будівельної практики дають підстави визначати можливі підходи до створення сучасної гнучкої мережі обслуговування дітей дошкільного віку.

Окремі аспекти формування архітектури навчальних установ розглянуті в роботах педагогів, психологів, архітекторів. Важливе науково-практичне значення мають дослідні роботи з питань формування архітектури навчальних установ:

- з удосконалення загальноосвітніх закладів – В. І. Єжова, О. С. Слепцова;
- з формування мережі шкільних та позашкільних закладів, а також вищих навчальних закладів – О. М. Дячок, Г. Л. Жебровської, В. П. Поліщука, Л. А. Солодилової, С. В. Сьомки;
- з проектування закладів з виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування – І. В. Кабанова, Ф. Д. Мубаракшиної.

Найбільш істотним фактором, що визначає основи архітектурної композиції будівель дитячих дошкільних установ, є характер взаємозв'язку між окремими групами приміщень. За цією ознакою будівлі дитячих дошкільних установ поділяються на:

1. будівлі централізованого типу з внутрішнім зв'язком між окремими групами приміщень;
2. будівлі блокованого типу зі зв'язком між окремими групами приміщень по опалювальному переходу;
3. будівлі павільйонної типу зі зв'язком через ділянку або за критим не опалювальному переходом.

Існує ряд проміжних типів будинків, до яких належать, наприклад, будівлі галерейного типу зі зв'язком між груповими осередками і обслуговуючими по відкритій або застеленою галереї (рис.4).

Дитячі дошкільні установи можуть бути (залежно від кількості місць) або одноповерховими – до 150 місць, або двоповерховими – до 190 місць, або триповерховими – до 350 місць.

Для триповерхових будівель норми передбачають планувальне і конструктивні обмеження: на третьому поверсі слід розташовувати приміщення тільки для старших груп, зали для музичних та фізкультурних занять, а також прогулянкові веранди і службово-побутові приміщення. Триповерхова будівля повинна проектуватися не нижче II ступеня вогнестійкості незалежно від кількості місць в будинку.

Оптимальним як за вартістю будівництва і експлуатації, так і відносно зручності експлуатації є централізований тип будівлі (рис.1). Для північних районів цей тип будинку є єдиною можливим. Будинки дитячих дошкільних установ централізованого типу компактні, економічні, мають короткі зв'язки між приміщеннями.

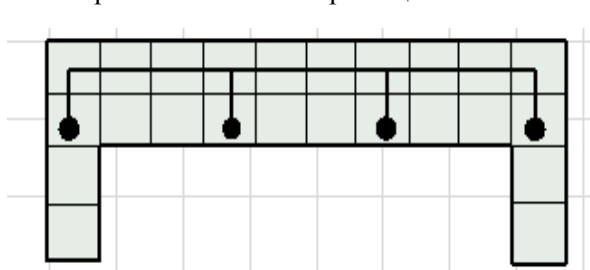

Рисунок 1 – Централізований тип будівлі

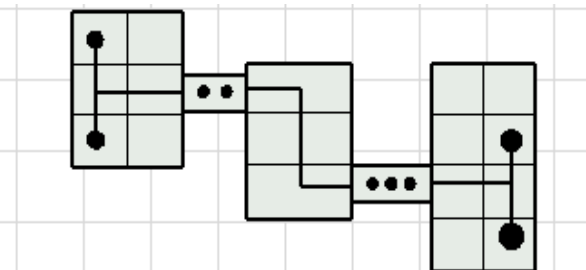

Рисунок 2 – Блочний тип будівлі

З укрупненням будівель дитячих установ та ускладненням їх загальної планувальної структури широке поширення набувають будівлі блокованого типу (рис.2), що забезпечують кращі умови ізоляції дитячих групових осередків і зручний зв'язок з ігровими майданчиками у порівнянні з будівлями централізованого типу, але поступаються їм в економічності та компактності. Для дитячих садків-ясел великою місткістю найчастіше застосовують будівлі блочного типу, що мають більш високий планувальний гнучкістю.

Загалом будівлі блочного типу:

- характерні для великої місткості (100-200 дітей);
- можуть мати у своєму складі блок для тимчасового проживання;
- вимагають більших територій ніж централізовані;
- мають складну конфігурацію плану;

Будинки дитячих установ павільйонної типу застосовують в районах зі спекотним кліматом, де окремі блоки-павільйони можуть бути пов'язані між собою відкритими галереями або доріжками. Павільйонний тип (рис. 3) забезпечує хорошу ізоляцію приміщень груп і адміністративно-господарського блоку, дозволяє активно використовувати крутий рельєф, території з високою сейсмічністю.

Заклади павільйонного типу:

- рекомендовані для південних районів;
- корпуси переважно не зв'язані теплими переходами;
- зручні для розташування на складному рельєфі.

Істотним чинником, що впливає на композицію будівель дитячих дошкільних установ, є поверховість. Як правило, вони проектуються одно-або двох поверховими. Найбільшим зручністю для дітей, батьків і персоналу мають одноповерхові будівлі, в них легше передбачати окремі входи в дитячі групи, забезпечувати зручний зв'язок з ділянкою. Однак у будівництві найбільш поширені двоповерхові будівлі, як більш компактні і економічні. У ряді випадків доцільні будівлі змішаної поверховості - двоповерхові з одноповерховими прибудовами. Проектування триповерхових будинків, як правило не рекомендується, однак для установ великої місткості в вітчизняній практиці успішно застосовувалися будівлі з обслуговуючими приміщеннями, розташованими у цокольному або на третьому поверсі.

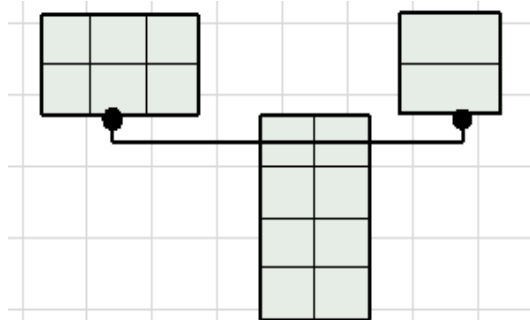

Рисунок 3 – Павільйонний тип будівлі

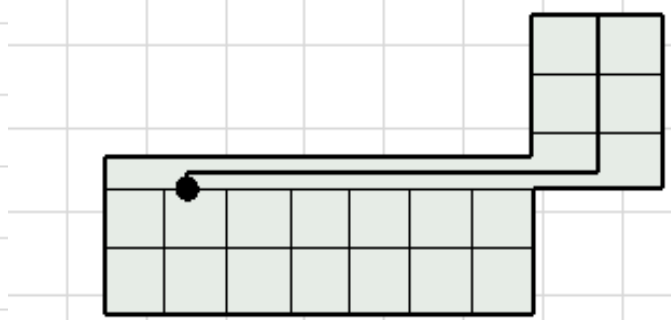

Рисунок 4 – Галерейний тип будівлі

Чинними нормами допускається проектувати будівлі дитячих дошкільних установ триповерховими для умов:

- сформованої забудови;
- рельєфу місцевості, що дозволяє будівництво безпосередніх виходів з першого і другого поверхів цього будинку на рівні планувальної позначки землі;
- вічних, просідаючих ґрунтів і підробляються територій;
- міст-новобудов, де кількість дошкільнят становить не менше 18 % загальної чисельності населення.

При проектуванні будинків дитячих дошкільних установ потрібно використовувати такі засоби художньої виразності, як входи в будівлі, відкриті тераси, навіси, тенти, перголи, пристосування для вертикального озеленення, ящики для квітів, а також художній розпис, фігурну кладку, різні види мозаїки і стилізовані зображення з гнутого заліза, декоративну скульптуру і т. д. Все це оживляє архітектуру будівель і сприяє естетичному вихованню дітей.

Будівлі дошкільних установ можуть бути каркасно-панельними, великопанельними, великоблочними, зі стінами з цегли, штучного каменю чи дрібних блоків [6]. Пристрій дерев'яних каркасних і щитових стін допускається для одноповерхових будівель дошкільних установ не більше ніж на 2 групи.

Оздоблення стін повинна бути стійкою до води і дезінфекційних засобів. Підлоги в усіх приміщеннях дитячих слід робити безшумними, нековзними, позбавленими щілин. Підлоги в туалетних робляться водонепроникними, витримують миття гарячою водою з милом і дезінфікувати хлорним вапном. Віконні плетіння рекомендується виконувати з глухою нижній частиною фрамугами і в середній або верхній частині. Бажано в дитячих приміщеннях робити

низькі підвіконня (50 см від підлоги). Двері повинні бути тільки щитові. [6]

Всі основні приміщення дошкільних установ повинні мати пряме природне освітлення; допускається освітлення другим світлом убиралень дошкільних групах, комори для продуктів і вибиральні персоналу. Мінімальне значення коефіцієнта природної освітленості групових, гральних-столових і спальнях-верандах - 1,5 %.

Природне освітлення приміщень і коридорів дошкільних закладів слід проектувати відповідно до діючих і передбачати переважно пряме бічне освітлення. Освітлення другим (непрямим) світлом допускається для приміщень персоналу (гардеробної), роздягальнях при басейні. Для освітлення другим світлом слід використовувати перегородки із склоблоків, фрамуги та засклені двері суміжних приміщень, яка мають пряме бічне освітлення. [7]

Структуру будинків дошкільних закладів слід створювати на основі функціонально-об'єднаних груп приміщень: дитячих осередків; приміщень для музичних, фізкультурних, навчальних занять та ігор; медичних; службово-побутових приміщень; харчоблоку; пральні.[4]

Розміщувати ігрову слід з урахуванням наскрізного або кутового провітрювання. Допускається влаштовувати провітрювання ігрових через спальні. Спальні повинні розміщуватись, як правило, суміжно з ігровими кімнатами мають бути обладнані шафами. В будинках дошкільних закладах слід проектувати декілька спалень не більше ніж на 10 місць кожну.

Висновки

- Розглянувши особливості створення дитячих дошкільних закладів можна визначити основні планувальні закономірності побудови архітектурної форми під час проектування дитячих дошкільних закладів.
- Отже, дитячі дошкільні заклади великої місткості найкраще проектувати або блочного, або павільйонного типу, в залежності від кліматичних умов. Усі подібні заклади тяжіють до розташування у «зеленій» зоні, зоні віддаленої від шуму та промислових районів. Заклади, які розташовані у структурі міста запроєктовані таким чином, щоб мати ізольовані внутрішні подвір'я для прогулянок та спілкування дітей.

Використана література

1. Гайказова Р. Т. Оформление детских дошкольных учреждений. Значение архитектурно-пространственной среды в воспитании дошкольников / Р. Т. Гайказова, Т.Д. Кострикина и др. – М.: Просвещение. – 1974. – С. 26-41.
2. Кадурина А.О. Принципы проектирования пространственной среды в интерьерах детских садов с учетом педагогических методик // Вісник ОДАБА: Зб. наук. пр. за ред. В.С. Дорофєєва. - Одеса: Зовнішрекламсервіс, 2004. - №13. – С.91-96.
3. Юрчишин О. М., Ідак Ю. В. Особливості композиційного вираження дитячих дошкільних закладів 2010.
4. Державні будівельні норми України. Будинки та споруди дитячих дошкільних закладів. ДБН В.2.2-4-97.
5. Ковальський В.П., Лисій Г. І. Сучасні тенденції у зведенні монолітних і цегляних житлових будинків // Науково-технічний збірник №1-Вінниця 2015. - С. 111-114.
6. Швець В.В., Адамчук О. М. Вплив озеленення на комфортність вулиць міста: регіон. наук.-тех. конф, 11-13 березня 2014. - С.10.

Ковальський Віктор Павлович – к.т.н., доцент кафедри містобудування та архітектури Вінницького національного технічного університету.

Лисій Галина Іванівна – студентка Вінницького національного технічного університету.

Ковальський Віктор Павлович – к.т.н., доцент кафедри градостроительства и архитектуры Винницкого национальноготехническогоуниверситета.

Лысий Галина Ивановна – студентка Винницкогонациональноготехническогоуниверситета.

Victor Kowalski – Ph.D., assistant professor of urban planning and architecture Vinnitsya National Technical University.

Lysiy Galina – student Vinnitsya National Technical University.